

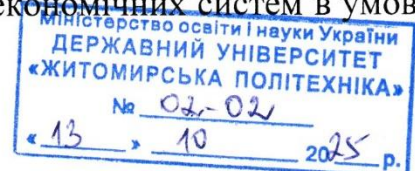
ВІДГУК

офіційного опонента – доктора економічних наук, професора
ПТАЩЕНКО Олени Валеріївни
на дисертацію ДЖИГОРИ Ольги Миколаївни на тему: *«Система
фінансового забезпечення НАТО та воєнно-економічна безпека України»*,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю: 21.04.01 – економічна безпека держави
(економічні науки)

Актуальність теми дослідження. Тема дисертаційної роботи ДЖИГОРИ Ольги Миколаївни «Система фінансового забезпечення НАТО та воєнно-економічна безпека України» відзначається високим рівнем актуальності, оскільки відображає потребу у глибокому теоретико-методологічному осмисленні фінансової архітектури Північноатлантичного альянсу, її еволюції, механізмів функціонування та можливостей адаптації до національної системи оборонного планування України.

З огляду на нові безпекові виклики, зміщення акцентів у міжнародній фінансово-економічній політиці безпеки та зростання ролі колективних фінансових інструментів у підтримці обороноздатності, дослідження має значну наукову та прикладну цінність. Воно забезпечує розширення уявлень про взаємозв'язок між фінансовими механізмами НАТО і воєнно-економічною безпекою держав, а також сприяє формуванню нових підходів до інтеграції України у систему євроатлантичного оборонного та фінансового простору. Таким чином, актуальність теми вирізняється як світовими тенденціями зміцнення системи колективної безпеки через фінансову кооперацію, так і національною потребою України у створенні прозорого та ефективного фінансового механізму у сфері оборони відповідно до стандартів НАТО.

Актуальність теми підтверджується і зв'язком роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» за темами: «Механізм подолання наслідків російсько-української війни на урбанізованих територіях» (номер державної реєстрації 0123U101827, 2023-2025 рр.), «Розробка інструментів державного фінансового аудиту та державного експортного контролю» (номер держреєстрації 0125U002795, 2025-2027 рр.), в межах яких автором теоретично обґрунтовано роль та значення НАТО для формування воєнно-економічної безпеки України, а також охарактеризовано розвиток законодавчого та нормативного забезпечення державного фінансового контролю в Україні. В межах прикладної держбюджетної науково-дослідної роботи: «Розробка механізму сталого розвитку економічних систем в умовах



воєнних дій та післявоєнного відновлення економіки» (номер держреєстрації 0124U000463, 2024-2026 рр.), автором удосконалено організаційно-економічні положення створення та функціонування механізму сталого розвитку економічних систем в умовах воєнних дій та післявоєнного відновлення економіки України.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи ДЖИГОРИ Ольги Миколаївни, дозволяє зробити висновок про змістовність та логічність побудови викладеного матеріалу, обґрунтованість основних наукових положень, висновків і пропозицій, які сформульовані дисертанткою самостійно, характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок у розв'язання важливої наукової проблеми, пов'язаної з обґрунтуванням теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо функціонування системи фінансового забезпечення НАТО в контексті її впливу на воєнно-економічну безпеку України.

Авторкою обґрунтовано архітектуру дослідження та здійснено експлікацію ключових понять, проаналізовано джерельну та інформаційну базу наукового пошуку, виявлено та систематизовано теоретико-методологічні підходи до формування системи фінансового забезпечення НАТО та воєнно-економічної безпеки України (розділ 1). Акцентовано на еволюції інституційних засад становлення фінансової системи НАТО, обґрунтовано причини та наслідки нерівномірності оборонних витрат серед країн-членів НАТО для колективної безпеки (розділ 2). З'ясовано основні фінансові виклики НАТО в умовах збройних конфліктів та гібридних загроз, а також визначено стратегічні цілі та напрями фінансування партнерської підтримки в системі НАТО (розділ 3).

Проведено аналіз програм та інструментів фінансової допомоги країнам-партнерам НАТО, а також джерел та обсягів фінансової підтримки України з боку НАТО й держав-членів Альянсу (розділ 4). Змістовною є аргументація щодо формування та зміцнення воєнно-економічної безпеки України, здійснена на основі емпіричної оцінки впливу фінансового забезпечення НАТО на систему колективної безпеки. Імпонують висновки, щодо фінансової підтримки оборонного потенціалу України у рамках співпраці з НАТО, а також напрями трансформації системи воєнно-економічної безпеки України з урахуванням інституційних, нормативно-правових та стратегічних вимог НАТО (розділ 5).

Достовірність проведеного дослідження зумовлена широким використанням загальнонаукових та спеціальних методів, таких як: *логіко-структурний* – для формування архітектури дослідження, визначення його внутрішньої логіки, ієрархії підрозділів та взаємозв'язків між елементами, *гносеологічний та системний* – для комплексного осмислення досліджуваного об'єкта з позицій теорії пізнання та системного аналізу, *концептуального моделювання* – для побудови логіко-змістовної схеми архітектури

дослідження та візуалізації системи фінансового забезпечення НАТО у взаємозв'язку з воєнно-економічною безпекою України, *індуктивно-дедуктивний* – для узагальнення емпіричних даних і формування авторських визначень ключових понять, зокрема змісту дефініцій «система фінансового забезпечення НАТО» та «воєнно-економічна безпека» (п. 1.1 та п. 1.2); *бібліометричного аналізу* з використанням інформаційних ресурсів баз даних *Scopus*, *WoS* Національного репозитарію академічних текстів тощо та інструментів *Google Trends*, *VOSviewer* та *bibliometrix* і інтерфейсу *Biblioshiny* у середовищі *RStudio* – для визначення наукової продуктивності з досліджуваних питань, *системно-структурний* – для виявлення логічних зв'язків між досліджуваними категоріями (п. 1.3); *класифікації та систематизації* – для упорядкування ідей, концепцій та моделей фінансового забезпечення НАТО у структуровану систему, *історико-логічний* – для відстеження еволюції концепцій фінансового забезпечення оборонних альянсів, *структурно-функціональний* – для визначення місця кожного елемента системи фінансового забезпечення НАТО в загальній системі воєнно-економічної безпеки, *контент-аналізу* – для кількісного та якісного опрацювання наукових публікацій, аналітичних звітів НАТО й України, інших документів (п. 1.4); *історико-ретроспективний* – для простеження витоків та еволюції фінансових механізмів Альянсу на початковому етапі його функціонування, *інституційного аналізу* – для дослідження структури органів управління та фінансових інституцій НАТО, *системного аналізу* – для розгляду фінансової системи НАТО як єдиного комплексу взаємопов'язаних елементів (п. 2.1); *історико-хронологічний* – для відтворення етапів еволюції бюджетної моделі НАТО в умовах функціонального розвитку, *порівняльно-історичний* – для зіставлення підходів до фінансування НАТО до та після структурних змін середини 1950-х рр., *аналізу та синтезу* – для виокремлення ключових факторів, що впливали на формування фінансової моделі НАТО, та узагальнення отриманих результатів, *контент-аналізу* – для систематизації інформації з архівних джерел і публікацій в умовах функціонального розвитку 1956–1990 рр. (п. 2.2); *історико-ретроспективний* – для виявлення етапів та причин трансформацій фінансових механізмів НАТО у визначений період, *порівняльного аналізу* – для зіставлення фінансових інструментів до та після розширень НАТО, а також в умовах різних типів загроз, *системний* – для аналізу фінансових інструментів як частини цілісної системи оборонної та безпекової політики Альянсу, *кейс-стаді* – для аналізу змін у фінансуванні НАТО після вступу нових членів та у відповідь на конкретні загрози, *статистичного аналізу* – для кількісної оцінки змін у бюджетах, внесках та розподілі ресурсів (п. 2.3); *порівняльного аналізу* – для виявлення відмінностей у рівнях оборонних витрат між країнами-членами НАТО, *економіко-статистичний* – для визначення динаміки оборонних витрат у часі та порівняння з прийнятими стандартами (п. 3.1); *розрахунково-конструктивний* – для оцінки динаміки витрат за ключовими статтями оборонного бюджету та визначення впливу збройних конфліктів на їх обсяги, *контент-аналізу* – для

ідентифікації офіційно задекларованих пріоритетів фінансування та стратегічних акцентів в умовах збройних конфліктів та гібридних загроз (п. 3.2); *системно-структурного аналізу* – для визначення ключових елементів механізмів бюджетного планування у фінансовій системі НАТО, *інституційного аналізу* – для оцінки ролі органів НАТО у процесі адаптації фінансового планування до змін у структурі членства, *порівняльного аналізу* – для зіставлення підходів до бюджетного планування у періоди розширення, а також виявлення відмінностей у фінансових стратегіях щодо країн-партнерів (п. 3.3), *експертного оцінювання* – для оцінки ефективності фінансових механізмів НАТО та їх сучасного і потенційного впливу на воєнно-економічну безпеку України в умовах збройної агресії та гібридних загроз, *стратегічного аналізу* – для виявлення довгострокових цілей НАТО у сфері підтримки країн-партнерів, *контент-аналізу* – для ідентифікації пріоритетних напрямів фінансування країн-партнерів, *системно-функціонального аналізу* – для дослідження взаємозв'язків між цілями партнерської підтримки та інструментами її реалізації (п. 4.1); *контент-аналізу* – для виявлення структури, обсягів та цільового призначення фінансової допомоги, а також для порівняння її еволюції в різні періоди, *порівняльного аналізу* – для зіставлення механізмів фінансової підтримки, застосованих до різних країн-партнерів, з урахуванням політичних, економічних та безпекових умов, *структурно-функціонального аналізу* – для визначення ролі окремих програм та інструментів у досягненні стратегічних цілей НАТО, оцінки їх ефективності та взаємодії з іншими елементами фінансового механізму Альянсу (п. 4.2); *кореляційно-регресійного аналізу* – для виявлення залежності між обсягами фінансової підтримки та ключовими показниками воєнно-економічної безпеки України, *порівняльного аналізу* – для порівняння досвіду фінансової підтримки України з досвідом підтримки інших країн-партнерів НАТО, *контент-аналізу* – для систематизації стратегічних пріоритетів і процедур розподілу фінансових ресурсів, визначення інституційних механізмів їх реалізації (п. 4.3); *інституційного аналізу* – для дослідження структури, функцій та взаємодії органів і підрозділів НАТО та національних інституцій України, що беруть участь у формуванні фінансового забезпечення оборонного сектору, *системного аналізу* – для всебічного вивчення взаємозв'язків між фінансовими потоками НАТО та ключовими складовими воєнно-економічної безпеки України; *експоненційного вирівнювання, Хольта та Брауна у поєднанні з інструментарієм нечітких чисел* – для прогнозування динаміки фінансового забезпечення воєнно-економічної безпеки (п. 5.1); *фінансового аналізу* – для визначення структури та обсягів фінансування, напрямів витрат і механізмів розподілу ресурсів у межах програм підтримки країн-партнерів, *структурного аналізу* – для визначення взаємозв'язків між фінансовими ресурсами, оборонними програмами та кінцевими результатами у зміцненні оборонного потенціалу України (п. 5.2); *політико-економічного аналізу* – для оцінки інтересів стейкхолдерів, ризиків впровадження та шляхів їхнього пом'якшення під час наближення до стандартів Альянсу, *комплєнс-*

оцінювання – для порівняння українських процедур бюджетування, закупівель, аудиту та моніторингу з кращими практиками країн-членів НАТО, *логіко-структурного моделювання* – для формалізації причинно-наслідкових зв'язків між запланованими напрямками трансформації системи воєнно-економічної безпеки України та очікуваними результатами (п. 5.3).

Грунтовність одержаних наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується значним переліком використаних джерел (425 найменувань), обсягом проаналізованих теоретичних та емпіричних даних, використанням методологічного інструментарію досліджень, широким спектром публікацій за темою дисертаційної роботи (36 наукових праць) та обговоренням отриманих результатів на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях (11 тез доповідей).

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Наукова новизна отриманих результатів дослідження визначається особистим внеском автора у вирішення актуального завдання, яке полягає у розвитку теоретико-методологічних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо сучасного та потенційного впливу системи фінансового забезпечення НАТО на воєнно-економічну безпеку України.

Основні положення наукової новизни полягають у наступному:
вперше:

– встановлено вплив наукових парадигм на формування системи фінансового забезпечення НАТО, який полягає у наступному:
а) функціоналістські та неофункціоналістські концепції зумовили розвиток механізмів економічної інтеграції як інструменту політичної консолідації держав-членів у межах єдиного безпекового простору; б) неореалістичний підхід визначив необхідність балансування між колективними й національними інтересами країн Альянсу у процесі розподілу фінансових зобов'язань; в) інституціоналізм і поліцентризм сформували орієнтацію системи на формалізовані правила, прозорі процедури та децентралізовані механізми управління ресурсами, що забезпечило підвищення ефективності, раціональності та результативності фінансування у сфері колективної безпеки. Виявлені закономірності дають змогу визначати не лише масштаб, але й ефективність та якість використання фінансових ресурсів Альянсу, сприяючи комплексному урахуванню внесків держав-членів у забезпечення стабільності системи колективної безпеки;

– розроблено інтегральні показники оцінки стану фінансового забезпечення воєнно-економічної безпеки України та країн-членів НАТО, які абсорбують комплекс ключових детермінант (чисельність військовослужбовців, обсяги ВВП, оборонні витрати на обладнання, персонал, інфраструктуру) та забезпечують ідентифікацію домінуючого впливу рівня економічного розвитку на здатність держав-членів підтримувати фінансову стабільність і ресурсну стійкість системи колективної безпеки (коефіцієнт кореляції між інтегральним показником і валовим внутрішнім продуктом

країн-членів НАТО становить 0,99007), а також впливу людського ресурсу на формування воєнно-економічної безпеки держави (коефіцієнт кореляції між інтегральним показником і чисельністю військовослужбовців в Україні становить 0,99569), що обґрунтовує їх ключову роль у зміцненні оборонного потенціалу України та країн-членів НАТО, формує науковий базис для здійснення комплексної оцінки динаміки фінансової спроможності сектору безпеки й оборони, визначення рівня ефективності розподілу та використання ресурсів, а також створює можливості для прогнозування тенденцій розвитку воєнно-економічної безпеки в умовах трансформації зовнішнього й внутрішнього середовища;

– розроблено механізм адаптації системи воєнно-економічної безпеки України до стандартів НАТО з урахуванням положень NDPP та регламентів STANAG 2601 – фінансове управління та звітність, STANAG 4172 – логістичне забезпечення, STANAG 4107 – взаємне визнання результатів оцінки відповідності в сфері оборонних закупівель, STANAG 6001 – мовна підготовка та військова освіта, із визначенням їх взаємозв'язку, інтеграційного потенціалу та ролі у посиленні інституційної спроможності сектору безпеки і оборони держави до створення спільного інформаційного, навчального, фінансового та логістичного простору, використання яких дозволить забезпечити гармонізацію національної системи планування, фінансування та управління оборонними ресурсами із практиками країн-членів НАТО, підвищити прозорість і підзвітність фінансових потоків у секторі безпеки й оборони, оптимізувати використання бюджетних коштів, а також посилити довіру з боку міжнародних партнерів;

удосконалено:

– концептуальну модель дослідження системи фінансового забезпечення НАТО та воєнно-економічної безпеки України, яка не лише структурує процес наукового пошуку і створює когерентні межі для аналізу, але й відкриває нові перспективи для поглибленого теоретико-методологічного осмислення фінансової архітектури міждержавних оборонних союзів, дозволяє комплексно враховувати взаємозв'язок між формальними інституційними процедурами (регламентованими бюджетними та інвестиційними механізмами, правилами прийняття фінансових рішень у межах Альянсу) та неформальними практиками (неофіційними домовленостями, політичними компромісами і коаліційними ініціативами окремих держав-членів), стратегічними цілями оборонної політики та конкретними інструментами їх фінансування, глобальними безпековими викликами та національними пріоритетами держав-членів і держав-партнерів;

– експлікацію понятійно-категоріального апарату, яка дозволила під системою фінансового забезпечення НАТО розуміти інституційно врегульовану, політично узгоджену й методологічно обґрунтовану сукупність спільних і національних фінансових механізмів, які забезпечують формування ресурсів (внески, формули розподілу, рішення про спільне фінансування), регламентують їх розподіл (бюджети, NSIP, програмні пріоритети,

процедури), гарантують використання й нагляд (управління проєктним портфелем, аудит, оцінка ефективності) та мінімізують проблеми колективної дії через інституційні стимули, прозорість і взаємний політичний контроль;

– методологічне обґрунтування механізмів трансформації фінансових інструментів НАТО в умовах стратегічного розширення та зміцнення воєнно-економічної безпеки України від модернізації Програми інвестицій у сферу безпеки НАТО (NSIP) до побудови стратегічно орієнтованої моделі оборонного фінансування, яка під впливом змін безпекового середовища та ескалації російсько-української війни, трансформувалася від директиви «2/20» до парадигми «5/30», заснованої на принципах пропорційності, оперативності, цифровізації та стратегічного стримування, розуміння яких визначає роль інституційної взаємодії між НАТО та Україною;

– зміст дефініції «воєнно-економічна безпека», як гарантовану відповідними інституціями здатність держави, своєчасно мобілізувати й ефективно використовувати ресурси для збереження та розвитку оборонної спроможності, підтримувати макроекономічну стійкість, захищати критичну інфраструктуру та забезпечувати швидке відновлення, яка набуває властивостей повноцінної системи із власною композицією (інституції, бюджети, виробничі й науково-технічні підсистеми), структурою (ієрархії, ролі, правила), механізмами (планування, аудит, нагляд), середовищем (внутрішні та зовнішні шоки) і замкненими циклами «входи-процеси-виходи-зворотні зв'язки»;

– комплексну методологію ідентифікації військово-економічних пріоритетів НАТО, підтверджених аналітичними даними за індексами Global Peace Index (GPI), Heidelberg Institute for International Conflict Research (HIK) та Fragile States Index (FSI), сутність якої полягає у переорієнтації оборонних витрат від традиційних форм військового забезпечення до превентивних, цифрових та інформаційно-аналітичних компонентів системи стримування, яка передбачає посилення фінансування систем кіберзахисту, адаптацію оборонного бюджету до сценаріїв швидкої ескалації, розширення фінансової кооперації з партнерами, підтримку стратегічних комунікацій, розвиток людського капіталу у сфері цифрової грамотності та інвестування в аналітичні платформи типу Global Disinformation Index (GDI) і EUvsDisinfo;

набули подальшого розвитку:

– підходи до бібліометричного аналізу термінологічного базису з використанням даних наукометричної бази Scopus та опрацювання наукового дискурсу за допомогою інструментів VOSviewer, bibliometrix і Biblioshiny, які показали, що основні поняття, пов'язані з фінансовим забезпеченням НАТО (зокрема «бюджет» і «фінансування НАТО»), переважно трактуються у площині питань безпеки, стратегічного планування та трансатлантичної взаємодії, тоді як власне економічний вимір фінансування залишається на периферії досліджень і потребує цілеспрямованого опрацювання;

– обґрунтування інституційно-функціональної трансформації фінансової архітектури НАТО, у ході якого виявлено еволюцію механізму

спільного фінансування від інфраструктурно-орієнтованої моделі до комплексного політико-фінансового інструмента стратегічного управління, який забезпечує утримання військових об'єктів, соціально-дипломатичну діяльність, наукові програми та політичний діалог, водночас зберігаючи високий рівень прозорості й довіри завдяки аудиторському контролю з боку Міжнародної ради аудиту НАТО (IBAN), розуміння якої дозволить глибше осмислити закономірності становлення фінансової стійкості НАТО як багаторівневої системи управління спільними ресурсами;

– використання адаптивних моделей прогнозування (експоненційного вирівнювання, Хольта та Брауна) у поєднанні з інструментарієм трикутних і трапецоїдальних нечітких чисел для опису невизначеності статистичних даних, а також методів нечіткого агрегування та дефазифікації, що дало змогу підвищити точність прогнозу динаміки інтегральних показників воєнно-економічної безпеки НАТО та України, побудованих на основі таких змінних, як чисельність військовослужбовців, обсяги валового внутрішнього продукту, витрати на військове обладнання, персонал, інфраструктуру та інші оборонні статті, що дозволило врахувати структурні коливання, асиметрію інформації та ризики невизначеності й отримати достовірні результати щодо тенденцій фінансової спроможності систем воєнно-економічної безпеки держав НАТО та України реагувати на внутрішні й зовнішні виклики та загрози;

– обґрунтування механізмів трансформації системи воєнно-економічної безпеки України через функціональні інститути НАТО (NSATU, JATEC), які виступають інструментами інтеграції у процеси стратегічного планування, ресурсного забезпечення та управління оборонно-промисловим розвитком й передбачають гармонізацію процедур оборонного планування з NDPP, застосування єдиних стандартів STANAG у сфері логістики та закупівель, впровадження спільних навчально-тренувальних програм, а також використання інструментів технологічного трансферу для оновлення виробничих і технологічних можливостей оборонної промисловості відповідно до стандартів Альянсу, що підвищує рівень сумісності українських сил оборони з колективними системами НАТО.

Заслуговує на увагу науковий інтерес Джигори О.М. і до інших актуальних, відкритих для дискусій проблем, які мають місце в сучасній науці.

Аналіз структури та змісту дисертації. Дисертаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог. Зміст дисертації повністю розкриває поставлену мету та завдання дослідження. Викладення роботи здійснено в чіткій логічній послідовності, що відповідає завданням дослідження. Науковим положенням, викладеним у дисертації, притаманні логічність і повнота. Отримані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими та практично значущими, ґрунтуються на результатах власних авторських досліджень.

Загалом, дисертаційна робота, подана на захист, написана у науковому стилі, а результати дослідження підтверджують висновки, які були сформульовані в дисертації. У роботі успішно поєднуються теоретичні

узагальнення та практичні аспекти розв'язання поставленого завдання, яке полягає у розвитку теоретико-методологічних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо сучасного та потенційного впливу системи фінансового забезпечення НАТО на воєнно-економічну безпеку України.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження. Результати, що полягають у розробці та удосконаленні теоретичних і методологічних положень щодо функціонування системи фінансового забезпечення НАТО в контексті її впливу на воєнно-економічну безпеку України, можуть бути використані: у процесі формування та реалізації державної політики у сфері воєнно-економічної безпеки; для удосконалення механізмів бюджетного планування та фінансування сектору безпеки й оборони з урахуванням євроатлантичних стандартів; при розробці стратегічних документів та програм співробітництва України з НАТО; у практиці діяльності органів державного управління, відповідальних за оборонно-промислову політику та міжнародну військово-фінансову кооперацію; для підготовки науково-аналітичних матеріалів, експертних висновків і прогнозів щодо перспектив інтеграції України у фінансово-економічну архітектуру Альянсу; у навчальному процесі закладів вищої освіти.

Основні теоретичні та методологічні положення дослідження використовуються в освітньому процесі Державним університетом "Житомирська політехніка", для підготовки здобувачів за спеціальністю 256 «Національна безпека», зокрема для удосконалення структури та змісту таких дисциплін, як «Управління оборонно-промисловим комплексом», «Управління національною безпекою», «Економічна безпека в умовах глобальних безпекових викликів», «Фінансова безпека держави» та ін. (Довідка № 44-21.00/652 від 14.05.2025).

Практичні рекомендації знайшли відображення у діяльності Управління Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в Житомирській області (Довідка № 293/54 від 19.02.2025), Військової частини 3047 Національної гвардії України (Довідка № 1/47/ від 05.05.2025), Головного управління Державної казначейської служби України у Полтавській області (Довідка № 841/23-01 від 17.04.2025), Військової частини А 1724 Міністерства оборони України (Довідка № 107 від 22.04.2025), Департаменту регіонального розвитку Житомирської обласної військової адміністрації (Довідка № 281/01- 4- 31 від 12.02.2025), Головного управління ДПС у Житомирській області Державної податкової служби України (Довідка № 6720/6/06-30-21-01 від 05.03.2025).

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 36 наукових працях, зокрема: 2 монографії (в тому числі 1 – одноосібна); 5 статей у зарубіжних виданнях, що включенні до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та WoS; 18 статей у вітчизняних фахових виданнях, що

включенні до міжнародних наукометричних баз даних; 11 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Вивчення публікацій автора дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок про їх відповідність вимогам щодо кількості, змісту і достатньої повноти відображення результатів наукового дослідження.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст викладено на 388 сторінках друкованого тексту. Робота містить 65 таблиць, 44 рисунки. Список використаних джерел нараховує 425 найменувань і розміщений на 43 сторінках.

Структура роботи та її обсяг відповідають вимогам МОН України щодо дисертацій на здобуття ступеня доктора наук. Робота є чітко структурованою, зміст кожного розділу розкриває поставлені завдання. Таблиці, рисунки, додатки візуалізують перебіг виконання завдань дослідження.

Висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

Під час вивчення матеріалів дисертації та аналізу наукових публікацій не було виявлено ознак порушення академічної доброчесності, а саме: академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації результатів дослідження. Дисертаційна робота Джигори О.М. є самостійною та оригінальною працею, яка не містить ознак порушення академічної доброчесності.

Технології штучного інтелекту (ChatGPT) використовувалися для: 1) пошукових цілей при вивченні системи фінансового забезпечення НАТО, а результатами запиту були посилання на офіційні сторінки Північноатлантичного альянсу; 2) для перекладу нормативно-правових актів на українську мову з французької, німецької, португальської, іспанської та інших мов країн-членів Альянсу. Технології штучного інтелекту не використовувалися для генерування тексту.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту. Дисертаційна робота ДЖИГОРИ Ольги Миколаївни вирізняється високим рівнем теоретико-методологічного опрацювання проблеми, логічною структурою, належною аргументацією наукових висновків і практичними рекомендаціями, що підсилюють її наукову та прикладну цінність. Авторка продемонструвала глибоке знання еволюції фінансової системи НАТО, її інституційних основ і функціональних трансформацій у контексті змін глобального безпекового середовища. На особливу заслуговує синтез зарубіжного досвіду з українськими реаліями у площині забезпечення воєнно-економічної безпеки держави.

Водночас робота містить низку дискусійних положень:

1). Попри детальне дослідження фінансової архітектури НАТО (розділ 1 та розділ 2), у дисертації недостатньо розкрито механізми координації між бюджетними, інвестиційними та позабюджетними інструментами Альянсу, що обмежує розуміння внутрішньої логіки функціонування інститутів спільного фінансування.

2). Авторка слушно акцентує увагу на інтеграційних перспективах України, проте питання практичної адаптації окремих фінансових процедур НАТО до національної системи оборонного планування залишено переважно на концептуальному рівні, без конкретних прикладів можливого впровадження.

3). Високо оцінюючи глибину статистичного аналізу (п. 3.3), варто зазначити, що окремі індикатори фінансової стабільності та стійкості Альянсу могли б бути доповнені більш розширеними порівняльними даними за останні роки, що надало б дослідженню більшої емпіричної повноти.

4). Попри чітку структурованість матеріалу, окремі розділи дисертації (зокрема, розділ 1 та 2) містять надмірне теоретичне навантаження, що ускладнює сприйняття прикладної складової дослідження, зокрема у частині теоретико-методологічного обґрунтування механізмів формування та еволюції системи фінансового забезпечення НАТО та воєнно-економічної безпеки України.

5). Позитивно оцінюючи розробку авторкою механізму трансформації системи воєнно-економічної безпеки України з урахуванням імперативів НАТО, слід зауважити, що не всі елементи механізму супроводжуються алгоритмами реалізації або конкретними індикаторами ефективності.

6). Робота має вагомий теоретичний і прикладний потенціал, проте доцільно було б розширити порівняльний аналіз із досвідом окремих держав-членів НАТО (зокрема, Польщі, Німеччини чи Канади) щодо організації оборонних бюджетів, аби підсилити практичну релевантність висновків для України.

Водночас слід зауважити, що вказані недоліки та дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження і не зменшують його теоретичного й практичного значення.

Загальний висновок щодо оцінки дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота ДЖИГОРИ Ольги Миколаївни на тему: «Система фінансового забезпечення НАТО та воєнно-економічна безпека України», представлена на здобуття ступеня доктора економічних наук, є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею. За змістовними та формальними ознаками відповідає вимогам МОН України, зокрема «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а її авторка – ДЖИГОРА Ольга Миколаївна – заслуговує на присудження ступеня доктора економічних наук за спеціальністю: 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної кібернетики
та інформатики Західноукраїнського
національного університету

Олена ПТАЩЕНКО

Підпис

Завіряю:

НАЧАЛЬНИК
ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ